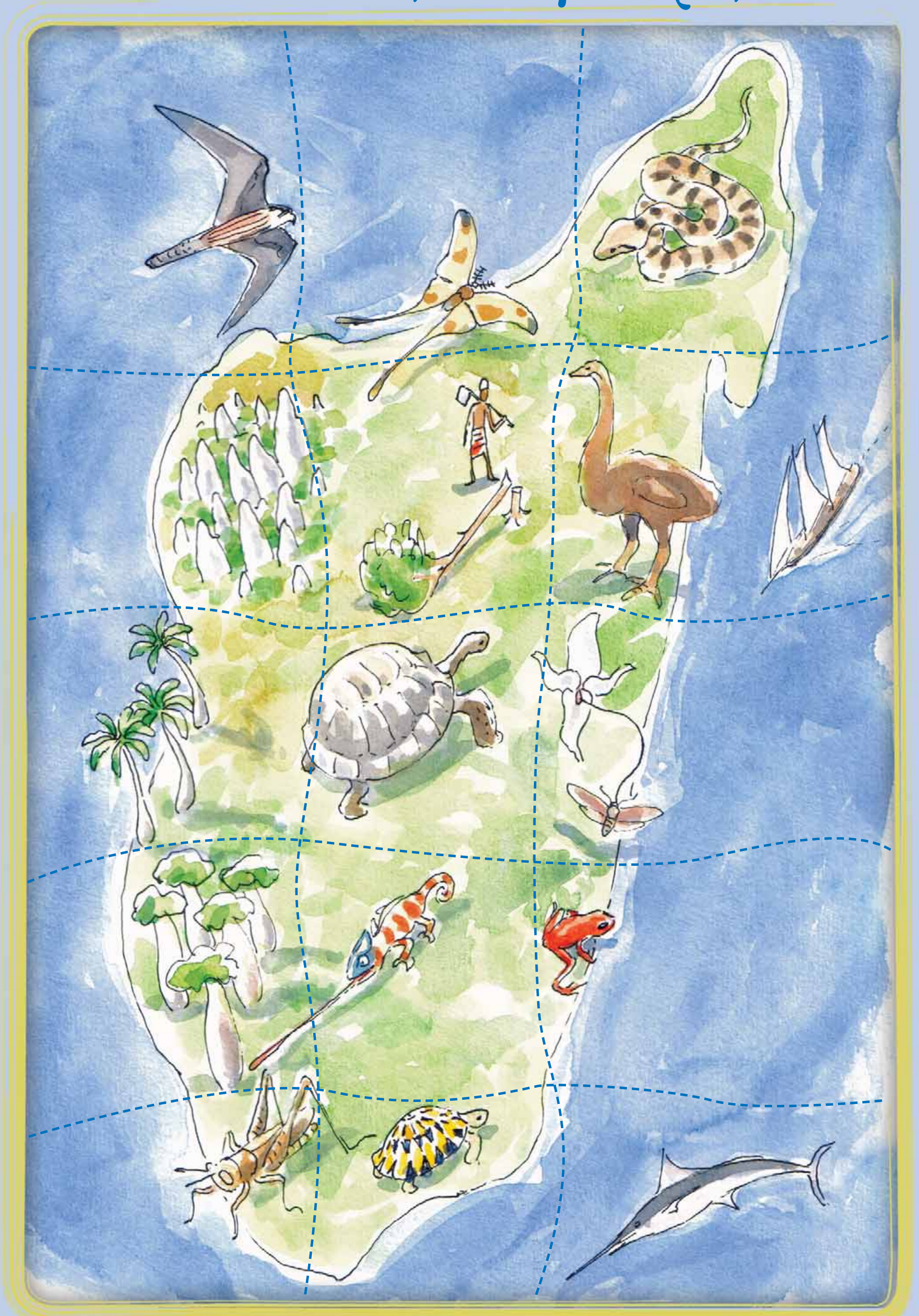

Το παζλ της Μαδαγασκάρης

Το παζλ της Μαδαγασκάρης

ΜΑΥΡΟΠΕΤΡΙΤΕΣ και Γαλαζογέρακες

Οι Μαυροπετρίτες ξεχειμωνιάζουν στη Μαδαγασκάρη και στα μικρότερα νησιά Μαυρίκιος, Ρεουνιόν και Ροντρίγκεθ του Ινδικού Ωκεανού από όπου ξεκινάνε στα τέλη του Φλεβάρη για να επιστρέψουν στη Μεσόγειο. Διάσπαρτοι σχεδόν σε όλο το νησί κυνηγάνε έντομα όλοι μαζί σε κοπάδια και κουρνιάζουν σε δέντρα. Εδώ ξεχειμωνιάζουν επίσης οι Γαλαζογέρακες, κυνηγοί κι αυτοί μεταναστευτικών πουλιών του φθινοπώρου που τα παραμονεύουν όμως στις ερήμους της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής.

Κομήτης

Πολλές από τις πεταλούδες της οικογένειας των Σατουρνίδων θεωρούνται από τα μεγαλύτερα έντομα που ζουν σήμερα στον πλανήτη. Η πεταλούδα Κομήτης (*Argema mittrei*) έχει στα δύο πίσω φτερά τεράστιες «ουρές» που στα αρσενικά φτάνουν μέχρι και τα 20 εκ. Επίσης τα αρσενικά διαθέτουν τεράστιες δικτυωτές κεραίες που είναι ικανές να αντιλαμβάνονται την οσμή των θηλυκών από μεγάλη απόσταση.

Ερπετά Μαδαγασκάρης

Πάνω από το 90% των ερπετών του νησιού είναι ενδημικά. Υπάρχουν περισσότερα από 60 είδη φιδιών, κανένα όμως δεν είναι δηλητηριώδες. Κάποια είδη όπως ο βόας παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της ιδιότητας της εξάπλωσής τους. Πρωτοεμφανιζόμενος πριν εκατομμύρια χρόνια στην υπερ-ηπειρο Γκοντβάνα συνεχίζει να ζει σήμερα μόνο στη Μαδαγασκάρη και στο Νέο Κόσμο, ενώ απολιθώματα από αυτή την ομάδα ερπετών έχουν ανακαλυφθεί και στην Αφρική.

Εθνικά Πάρκα

Στην ξερή δυτική πλευρά του νησιού, υπάρχει ένα παράξενο πέτρινο δάσος. Ένας γεωλογικός σχηματισμός που δημιουργήθηκε από τη βροχή που διέλυσε σιγά-σιγά τον ασβεστόλιθο αφήνοντας μόνο μυτερές κορυφές ύψους 20-30 μέτρων. Οι ντόπιοι τις ονομάζουν «τσίνγκι» που σημαίνει «βάδισμα στην άκρη των δαχτύλων». Η περιοχή χαρακτηρίστηκε το 1990 από την UNESCO ως «απόθεμα της βιόσφαιρας». Το νησί έχει 17 εθνικά πάρκα και πολλούς υγρότοπους που προστατεύονται από τη Συνθήκη Ραμσάρ.

Αποδόσωση

Τεράστιες ορεινές δασικές εκτάσεις καίγονται κάθε χρόνο από ακτήμονες για να καλλιεργηθούν με ρύζι ή κασάβα. Στην προσπάθεια αυτάρκειας σε ρύζι, τα 2/3 της χώρας έχουν μετατραπεί σε ορυζώνες και υπολογίζεται ότι μέχρι το 2020 τα πολύτιμα δάση του νησιού θα έχουν αφανιστεί πλήρως. Η μονοκαλλιέργεια του ρυζιού είχε σαν αποτέλεσμα την έξαρση των κουνουπιών, τη διάδοση της ελονοσίας και την εκτεταμένη χρήση του δηλητηριώδους εντομοκτόνου DDT. Ωστόσο δεν κατάφερε να καταπολεμήσει τη φτώχεια: μόνο τα 2/3 του πληθυσμού έχουν σήμερα τα απαραίτητα για την επιβίωση.

Το πογλί ελέφαντας (*Aepyornis maximus*)

Το 13ο αιώνα Ασιάτες διηγούνταν στο Μάρκο Πόλο για τεράστια πουλιά νησιών του Ινδικού, ικανά να σηκώσουν ψηλά έναν ελέφαντα. Αν κι αυτό ήταν υπερβολή, 6-12 είδη Αιπυόρνιθας ή πουλιού-ελέφαντα ζούσαν στη Μαδαγασκάρη. Το μεγαλύτερο ζύγισε 450 κιλά, είχε ύψος 3 μέτρα κι έκανε το μεγαλύτερο αυγό του κόσμου, ίσο με 180 αυγά κότας. Εξαφανίστηκε γύρω στα 1600 από το κυνήγι και την καταστροφή των δασών. Ακόμα και σήμερα κομμάτια από τα τεράστια τσόφλια των αυγών του, αποκαλύπτονται μετά από δυνατές καταιγίδες κι οι ντόπιοι τα χρησιμοποιούν για να μεταφέρουν νερό.

Φοίνικας

Ο ασυνήθιστος αυτός φοίνικας που ζει μέσα στο νερό πήρε το επιστημονικό του όνομα (*Ravenea musicalis*) λόγω της μουσικής που παράγεται όταν οι ώριμοι σπογγώδεις καρποί του πέφτοντας προσκρούουν στην επιφάνεια του νερού. Σήμερα επιβιώνουν μόνο 450 τέτοιοι φοίνικες, περιορισμένοι σε μια τοποθεσία στα νότια του νησιού κι απειλούνται άμεσα με εξαφάνιση. Μάλιστα στην περιοχή αυτή σχεδιάζεται ένα ορυχείο εξόρυξης τιτανίου κι αν το έργο τελικά προχωρήσει το μέλλον τους είναι μάλλον αβέβαιο.

Γιγάντιες χελώνες

Είναι ζωντανά απολιθώματα, ίσως τα πιο εντυπωσιακά ερπετά που υπάρχουν ακόμη στη γη. Φτάνουν τα 180 κιλά, ζούνε πάνω από 150 χρόνια κι έχουν μήκος 1,60 μέτρα! Σήμερα επιβιώνουν μόνο δύο είδη στα νησιά Γκαλαπάγκος και στο νησί Αλντάμπρα στις Σεϋχέλες. Μέχρι πρόσφατα υπήρχαν όμως επίσης στη Μαδαγασκάρη και στα νησιά του Μαυρίκιου. Εξαφανίστηκαν από το εντατικό κυνήγι για το νόστιμο κρέας τους.

Εξειδίκευση

Ένα παράδειγμα υψηλής εξειδίκευσης λουλουδιού αναφέρεται από το Δαρβίνο το 1859 για την orchidέα αστέρι (*Angraecum sesquipedale*) που κρύβει το νέκταρ της σε ένα σωλήνα βάθους 30 εκατοστών. Όταν ο Δαρβίνος είδε το λουλούδι υποστήριξε ότι θα έπρεπε να υπήρχε και ένας επικονιαστής με μια αντίστοιχα μακριά προβοσκίδα. Πράγματι 40 χρόνια αργότερα ανακαλύφθηκε στη Μαδαγασκάρη μια νυχτοπεταλούδα (*Xanthopan morgani praedicta*) με προβοσκίδα μήκους 45 εκατοστών.

Μπισομπάμπι

Σαν τεράστιες φυσικές δεξαμενές νερού, τα δέντρα μπισομπάμπι με το ελάχιστο φύλλωμα στην κορυφή και τους γιγάντιους βαρελοειδείς κορμούς τους αποθηκεύουν πολλές χιλιάδες λίτρα νερού κι αντέχουν και τη μεγαλύτερη ξηρασία. Ζούνε πάνω από 1000 χρόνια κι είναι πολύτιμα γιατί από το φλοιό τους κατασκευάζονται καλύβες και σχοινιά, τα φύλλα τους που είναι πλούσια σε ασβέστιο τρώγονται, οι σπόροι τους παράγουν λάδι που χρησιμοποιείται στην κατασκευή σαπουνιών κι από τον κορμό τους παράγεται χαρτί. Στο νησί επιβιώνουν 7 διαφορετικά είδη, ενώ στη γειτονική Αφρική μόνο ένα.

Χαμαιλέοντες

Θεωρείται το κέντρο εξάπλωσης του χαμαιλέοντα στο κόσμο κι απαντούν εδώ πάνω από 60 είδη, περισσότερα από ότι σε ολόκληρη την Αφρική. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι μεγαλύτεροι κι οι μικρότεροι του πλανήτη, μήκους 60 εκατοστών ή μόλις 4 εκατοστών, δηλαδή όσο το μικρό μας δαχτυλάκι, αντίστοιχα! Εξαιρετικά αργόι ζουν κυρίως στα δέντρα κι έχουν αναπτύξει εξαιρετικές δυνατότητες αλλαγής χρωματισμού. Εκτός από τους πολύχρωμους, 20 ακόμη μικροί κρυπτικοί χαμαιλέοντες ζουν στη φυλλωσιά του εδάφους, όπου μισοκρυπνόμενοι μαραμένα φύλλα είναι σχεδόν αδύνατον να γίνουν αντιληπτοί.

Χρυσός μαντέλλο

(*Mantella aurantiana*)

Ένας από τους πιο όμορφους βατράχους του κόσμου, ο μικρός δηλητηριώδης χρυσός μαντέλλο (*Mantella aurantiana*) είναι ιδιαίτερα τρωτός, αφού απειλείται κυρίως από το παράνομο εμπόριο ως περιζήτητο κατοικίδιο. Αποτελεί επίσης πολύ ευαίσθητο δείκτη της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, γιατί αναπνέει και από πόρους του δέρματός του. Ενδημικό είδος, ζει σε απομονωμένες δασικές ορεινές περιοχές με υψόμετρο πάνω από 900 μέτρα.

Ακρίδες

Αν και οι ακρίδες κατέστρεφαν συχνά τη βλάστηση μεμονωμένων εκτάσεων του νησιού, από το 1992 δημιουργούν νέφη χιλιομέτρων που αποτελούνται ως και από 50 δις. έντομα. Ένα μετρίου μεγέθους κοπάδι καταβροχθίζει 100 τόνους φυτά κάθε απόγευμα και ταξιδεύοντας με 40 χιλιόμετρα τη μέρα, εξαφανίζει κάθε βλάστηση στο πέρασμά του. Οι ψεκασμοί από αεροπλάνα κι ελικόπτερα έχουν αποδειχθεί ανεπαρκείς για την καταπολέμησή τους, αφού τα έντομα γίνονται ανθεκτικά, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούν τεράστια προβλήματα στο περιβάλλον και τη δημόσια υγεία.

Χελώνες

Η ραβδωτή χελώνα (*Geochelone radiata*) είναι μια από τις ομορφότερες χελώνες του κόσμου. Ζυγίζει 16 κιλά. Αναπαράγεται εξαιρετικά αργά, στα είκοσι της χρόνια. Έτσι γίνεται πολύ ευάλωτη στο κυνήγι, το παράνομο εμπόριο και την αποψίλωση του βιοτόπου της για την παραγωγή κάρβουνου. Εδώ ζει επίσης μία από τις σπανιότερες χελώνες του κόσμου η *Geochelone yniphora* με 600 μόνο άτομα σε άγρια κατάσταση. Διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει πρωτοβουλίες για τη σωτηρία τους.

Απομόνωση-Ενδημισμός

Με μια έκταση λίγο μεγαλύτερη από τη Γαλλία, είναι το τέταρτο μεγαλύτερο νησί στον κόσμο. 121 εκατομμύρια χρόνια πριν αποτελούσε την καρδιά της υπερ-ηπείρου Γκοντβάνα, βρισκόμενη ανάμεσα στην Κένυα και την Ινδία. Αποχωρίστηκε από αυτές πριν 100 εκατομμύρια χρόνια κι όλοι οι οργανισμοί της εξελίχθηκαν απομονωμένοι, προερχόμενοι από αρχαίους προγόνους που εξαφανίστηκαν στις άλλες ηπείρους. Αποτελεί έτσι πραγματικό εργαστήριο της φύσης αφού το 80% των φυτών και των ζώων της είναι ενδημικά. Δυστυχώς πολλά από αυτά απειλούνται άμεσα με εξαφάνιση.